

TINFO

TEATTERIN TIEDOTUSKESKUS

TEATTERI LIIKKUU JA LIIKUTTAA!

suomalaisen teatterin kansainvälisen liikkuvuuden
tavoiteohjelma ja toimenpide-ehdotuksia

SISÄLTÖ

MIKSI LIIKKUVUUS?

MITÄ ON LIIKKUVUUS?

ESITTÄVIEN TAITEIDEN ERITYISPIIRTEITÄ – teos prototyyppinä ja tuotekehitystoimintana

LIKKUVUUDEN MERKITYS TAITEILJOILLE – liikkuko vai eikö liikkua?

LIKKUVUUDEN MERKITYS OSANA KULTTUURIVIENTIÄ – selvityksistä toimenpiteisiin

LIKKUVUUDEN ONNISTUMISEN EDELLYTYKSET

RIITTÄVÄT TUOTANTORESURSSIT – kansainvälisen liikkuvuuden perusedellytys

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

TINFO TEATTERIN LIIKKUVUUDEN ASiantuntijana

EHDOTUKSIA TINFON MYÖNTÄMISTÄ TUKIMUODOISTA

UUSIA TOIMINTAMUOTOJA JA ESIMERKKEJÄ MUUALTA

kannen kuva: Marja Seppälä

(Pipsa Longan näytelmästä Tuhkimo – Tuhkaa ja höyheniä, Kouvolan Teatteri)

© www.tinfo.fi (Helavuori, Hytti 2014)

MIKSI LIIKKUVUUS?

Suomi on korkeatasoisen, omintakeisen ja monimuotoisen teatterin ja näytelmän maa ja suomalaista teatteria kohtaan tunnetaan kasvavaa kansainvälistä kiinnostusta.

Teatterialan moninaistuminen, monikulttuuristuminen ja kansainvälistyminen tuovat mukanaan uudenlaisia tuotantotapoja ja innovatiivista tuotantokulttuuria. Suomalainen teatteri ja esitystaide kansainvälistyvät entisestään yhteistuotantojen ja muiden yhteistyömuotojen, residenssitoiminnan ja EU-hankkeiden ansiosta.

Kansainvälisyys on teatterin tekemiseen hyvin sopivaa keskinäistä dialogia, molemminpuolista vuorovaikutusta, joka avartaa teatteria taidemuotona. Kansainvälisyys on teatterin voimavara ja yksi keino uudistua. Kyse on taiteen alati tarvitsemasta happihyppelestä.

Eurooppalainen liikkuvuuspolitiikka korostaa yleisöjen ja markkinoiden laajentamista ja esitysten elinkaaren pidentämistä. Taiteilijaresidenssit ovat muuttumassa yhä enemmän tuotantoresidensseiksi, jotka tarjoavat paitsi tilaa, aikaa ja rauhaa taiteen tekemiseen myös mahdollisuuden olla kosketuksissa ja vuorovaikutuksessa paikalliseen taiteilijayhteisöön. Residenssit synnyttävät yhteistuotantoja ja erilaisia yhteisiä hankkeita, joiden paikallinen ja sosiokulttuurinen merkitys kasvaa koko ajan. Kustannuksia ja taloudellista riskiä jaetaan ja laajempaa yleisöpohjaa haetaan.

Haasteet julkisen talouden vakauttamiseksi heijastuvat myös teatterin julkiseen tukeen, vaikka Suomessa taiteen perusrahoitus onkin toistaiseksi turvattu. Kulttuurin rakenteita kuitenkin uudistetaan ja alalle etsitään uusia rahoitusratkaisuja. Tuotanto- ja yritysrahoitukset muuttuvat, ja yhteistyö ja monen osatoimijan yhteisrahoitus lisääntyvät entisestään.

Teatterikin tulee olemaan yhä kiinteämmin osa myös Euroopan Unionin kulttuuripolitiikkaa. Kulttuuriohjelma ja mediaohjelma (2007–2013) ovat yhdistyneet Creative Europe (Luova Eurooppa 2014–2020) -ohjelmakokonaisuudeksi, jossa luovat toimialat, taiteilijoiden liikkuvuus, työurien kansainvälistäminen, yleisötyö ja teosten saavutettavuus ovat avainasemassa.

Esittävien taiteiden tiedotuskeskusten (ja neljän kaupungin kulttuuritoimen) kansainvälisen TAIVEX²-työvaihtohankkeen tuloksena syntynyt toimintamalli käy erinomaisesti parhaat käytännöt -esimerkistä. Kestävyyttä, hankkeita ja tuloja Suomeen syntyy vain, jos meillä on olemassa taiteen, taiteilijoiden ja välittäjäportaan kansainvälistymiseen hyvin kohdennettu tuki ja joustavat rahoitusmallit.

Globalisaatio, kulttuurin nousu tuotannontekijäksi, immateriaalisen kulutuksen kasvu, julkisen talouden haasteet, kiristynyt kilpailu ja teatterin lisääntynyt kansainvälistyminen ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat myös teatterialan taiteilijoiden liikkuvuuteen muuttamalla teatterin toimintaympäristöjä.

Tietyt maat (esimerkiksi Kanada, Ranska, Belgia, Norja, Irlanti) tukevat kansainvälistä liikkuvuutta myöntämällä muun muassa nopealla päätöksenteolla matka-apurahoja teatteriryhmille, jotka ovat saaneet kutsun ulkomaille joko kiertueille tai tuotantoresidenssiohjelmiin. Keskeistä on, että myös Suomessa pystytään turvaamaan Euroopan reunalla sijaitsevan pienen toimijamaan teatterialan taiteilijoiden liikkuvuuden ja kansainvälisen yhteistyön edellytykset.

Globalisaatio korostaa riippuvuussuhteita myös taiteessa. Kasvanut ympäristötietoisuus tuottaa uusia sisältöjä teatterin tekemiseen, jolloin liikkuvuudeltakin edellytetään ekologista kestävyttä. Liikkuvuuden kielteisiä ympäristövaikutuksia voidaan vähentää edistämällä myös virtuaalista liikkuvuutta. Sosiaalinen media tarjoaa teatterille uusia mahdollisuuksia kansallisten rajojen ylittämiseen ja toisenlaista tapaa olla kontaktissa ja dialogissa katsojien ja osallistujien kanssa. Teatterinkin alueella syntyy kansainvälisiä mediasosiaalisia yhteisöjä. Suomella on myös globaali vastuu. Kulttuurilla ja taiteella on oma merkityksensä kansainvälisessä kehitysyhteistyössä. Teatteri voi toimia keskeisenä ihmisoikeuksien, demokratiakehityksen ja tasa-arvon turvaajana.

Teatterin kansainvälistä verkostoitumista edistämällä ja tarjoamalla mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön vahvistetaan taiteilijoiden osaamista ja sosiaalista pääomaa. Tässä Teatterin tiedotuskeskuksen (TINFO) tavoiteohjelmassa esitetään toimenpiteitä, joilla voidaan helpottaa ja lisätä alan taiteilijoiden, näytelmien ja esitysten liikkuvuutta. Tavoitteena on varmistaa teatterin liikkuvuuden, kansainvälisen vaihdon ja viennin tuki ja riittävät resurssit ja osaaminen myös tulevaisuudessa.

Samalla selkiytetään liikkuvuutta edistävien viranomais- ja asiantuntijatahojen (opetus- ja kulttuuriministeriö, Taiteen edistämiskeskus, TINFO, jne) keskinäistä työn- ja vastuunjakoja ja esitetään uusia liikkuvuutta edistäviä toimintamalleja ja tukimuotoja nykyisten rinnalle. Olemassa olevat resurssit huomioiden.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteena on, että Suomi vuonna 2020 on osaamisen, osallistumisen ja luovuuden kärkimaa. Teatterin, teatterintekijöiden, näytelmien ja esitysten kansainvälinen liikkuvuus ja yhteistyö ovat yksi niistä keinoista, joilla voidaan edistää näiden tavoitteiden toteutumista.

MITÄ ON LIKKUVUUS?

Nya Rampen (Suomi) ja Institutet & Markus Öhrn (Ruotsi) -yhteistuotanto Conte d'Amour on kiertänyt Baltic Circle -ensi-iltansa (2010) jälkeen maailman teatterifestivaaleja ja vierailunäyttämöitä vuodesta 2011. Kuva: Markus Öhrn.

International Federation of Arts Councils and Cultural Agencies (IFACCA) mukaan liikkuvuus on mukana kulttuuripolitiikan osa-alueilla, rahoituksessa ja ohjelmissa seuraavissa muodoissa: kulttuuriyhteistyö, kulttuurivaihto, matka-avustukset, Go and see -apurahat (verkottumisapurahat), kansainvälisten yhteistuotantojen ohjelmat, kansainväliset residenssiohjelmat ja kansainvälinen kiertuetuki. Eurooppalainen liikkuvuuspolitiikka korostaa yleisöjen ja markkinoiden laajentamista ja esitysten elinkaaren pidentämistä.

ESITTÄVIEN TAITEIDEN ERITYISPIIRTEITÄ – teos prototyypinä ja tuotekehitystoimintana

Esittävien taiteiden teoksien tuotanto on verrattavissa tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Jokainen syntyvä teos on ainutkertainen oma tuotteensa, live-prototyyppi, joka ei ole monistettavissa eikä aina edes siirrettävissä toiseen paikkaan. Tuotannot ovat yksittäisten taiteilijoiden tai mikroyhteisöjen (mahdollisesti myös luovien alojen yritysten) yhteistyöverkostoja, jotka syntyvät ja elävät produktion ajan ja hajoavat

tämän jälkeen muodostuakseen jälleen yhteen toisaalla. Yhteistyöverkostoissa on toiminnan eettinen arvoperusta. Tuotannot toimivat avoimen lähdekoodin periaatteella: prosesseissa opitaan, jaetaan oppimista, arvioidaan ja jäsennetään tuotantoa. Joissakin kokeellisissa tuotannoissa oman taidealan (jopa tieteellinen) tutkiminen on elimellinen osa teoksen sisältöä.

LIKKUVUUDEN MERKITYS TAITEILIJOILLE – liikkuko vai eikö liikkua?

Esittävän taiteen tuotantotavat ovat muuttumassa. Uudenlaisissa taiteellisissa prosesseissa sekä paikallisilla että kansainvälisillä taiteilijayhteisöillä on keskeinen merkitys. Tavoitteena on saattaa taiteilijat lähempään vuorovaikutussuhteeseen myös yleisönsä kanssa, mistä syystä taiteilijaresidenssit, joissa on oleskelun lisäksi harjoitus- ja tuotanto- ja esitystilat ovat tärkeitä. Taiteilijoiden pitempiaikainen toiminta paikan päällä mahdollistaa sen, että taiteilijat ovat yhä useammin erilaisten yhteisöllisten prosessien synnyttäjiä, yhteisöllisyyden vahvistajia.

Kulttuurienvälinen yhteisötaide ja paikkasidonnaiset taidekäytännöt lisääntyvät myös teatterikentällä. Kansainväliset teatterifestivaalit toimivat yhä useammin yhteistuotantojen alustana ja esitysfoorumina ja yksittäiset esitysvierailut festivaaleilla, taiteilijavaihto ja muun vaihtotoiminnan kautta syntyvä yhteistyö tukevat laajempaa liikkuvuuspolitiikkaa.

Uuden suuntauksen airueina Suomessa toimivat muun muassa viiden teatteri- ja esitystaiteen ryhmän perustama Esitystaiteen keskus Suvilahdessa, Koneen säätöön taiteilija- ja tutkijaresidenssi Saaren kartano Mietoisissa ja Baltic Circle -teatterifestivaalin verkostoituminen kansainväliseksi tuotantokeskukseksi eurooppalaisten nykyteatteri- ja esitystaidekollegoiden kanssa.

LIKKUVUUDEN MERKITYS OSANA KULTTUURIVIENIÄ – selvityksistä toimenpiteisiin

Kulttuuriviennin kehittämisohjelma 2007–2011 on luonut uusia mahdollisuuksia esittävien taiteiden viennille. Eri ministeriöiden ja kulttuurin toimijoiden yhteistyönä toteuttamassa ohjelmassa haluttiin vahvistaa luovaa taloutta ja kulttuurin kansantaloudellista merkitystä edistämällä kulttuurivientiä ja kulttuuriyrittäjyyttä. Nykyisessä hallitusohjelmassa 2011–2015 tavoitteena on jatkaa kulttuurin toimialojen nostamista tunnustetuiksi vientialoiksi muiden vientialojen joukkoon tukemalla kulttuuriyrittäjyyttä ja luovien toimialojen työpaikkojen syntyä ja edistämällä kulttuurivientiä ja luovien alojen markkinointiosaamista.

Suomen Kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007–2011 loppuraportissa (”Kulttuurivienti näkyy, uudistaa ja vaikuttaa”, OKM 2011:20) kirjoitetaan luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden kehittäjätoimijan perustamisesta, mutta muistetaan mainita myös: ”Kulttuuriviennin rakennetta kehitetään osana viennin ja kaupan edistämisen kokonaisuutta ottaen huomioon kulttuurin tuotteiden ja palveluiden erityisluonne.”

TINFO on tehnyt osana EU:n tukemaa PRACTICS-liikkuvuushanketta selvityksen *INFO POINT MAPPING FINLAND – selvitys taiteilijoiden ja kulttuurialan ammattilaisten liikkuvuudesta*. Suomessa liikkuvuutta on edistetty paljon kulttuuriviennin keinoin, mutta kansainvälisyyden ja liikkuvuuden kaltaisen moninaisen ilmiön ymmärtäminen ja tukeminen vain kulttuurivientinä kiihdyttää alan toimintamahdollisuuksia.

TINFO:n selvityksen esitykset ovat sopusoinnussa yleisten liikkuvuutta koskevien suositusten kanssa ja yleiseurooppalaisen On The Move -hankkeen raportin (OTM, 2011) haasteiden kanssa. Sekä EU:n sisällä että yksittäisissä jäsenvaltioissa tulee kehittää avoimempia ja joustavampia ohjelmia sisällöllisesti korkeatasoisten taidehankkeiden edistämiseksi. Rahoitusohjelmien tulee paremmin tukea residenssejä, yhteistuotantoja ja tuotantojen kierrättämistä.

OTM:n raportin mukaan haasteena on edistää liikkuvuutta poliittisesti ja taloudellisesti epävarmoissa olosuhteissa. Haasteena on luoda ja kehittää EU:n sisällä sellaista liikkuvuuspolitiikkaa, josta myös pienet ruohonjuuritason toimijat hyötyvät. Tavoitteena on varmistaa, että taiteilijat ovat aidosti toimijoita eivätkä asiakkaita liikkuvuuden palveluluukuilla. Tämä edellyttää luottamuksen synnyttämistä ja synergian luomista toimijoiden kesken.

Ilman luottamuksellisiin suhteisiin perustuvaa molemminpuolista yhteistyötä ja kulttuurivaihtoa ei taidekentälle synny kansantaloutta kohentavia vientituotteita. Taide on viihdekulttuurinkin laboratorio, joka tarvitsee omia erillisiä kehittämistukia.

Suomessa on monipuolinen ja korkeatasoinen teatterialan koulutus, joka tuottaa laajaa volyymiä ja kansainvälisesti kilpailukykyistä taiteellista laatua ja sisältöä. Tunnettuuden lisäämisen eteen on tehtävä töitä ja ratkaistava koordinoitujen puutteen ja hajallaan toimimisen ongelmat. Suomi on ainoa Euroopan maa, jossa voi suorittaa jopa jatkotutkintoon asti korkeakoulututkinnon valo- ja äänisuunnittelun alalta. Teatteritekniikka on huippuluokkaa, mutta vientiin asti ei ole vielä isompia avauksia tehty.

Hyväksyttävä tosiasia on kuitenkin myös se, että kaikki laadukas suomalainen, paikallisesti toimiva teatteri ei ole ulkomaisista tahoista kiinnostavaa. Kaikki teokset eivät syystä tai toisesta kommunikoivat kansainvälisesti tai kulttuurien välisesti. Markkinatalouden lait kysynnän ja tarjonnan kohtaamisista pätevä osin taidekentälläkin.

LIKKUVUUDEN ONNISTUMISEN EDELLYTYKSIÄ

Näyttelijä-tuottaja Kirsi Mustalahti Etelä-Koreassa (TAIVEX-valmennus ja saavutettavuushankkeet)

Kansainvälisen liikkuvuuden pullonkaulat liittyvät nykyisten tukimuotojen yksipuolisuuteen ja hajallaan oleviin tukimuotoihin, päätöksenteon hitauteen ja kyvyttömyyteen reagoida nopeasti. Järjestelmään tulee lisätä räätälöitävyyttä ja järjestelmän taiteenalakohtaiset, eri alojen taiteilijoita eriarvoistavat eroavuudet tulee poistaa. Taiteen kannalta olennaisia ovat sisältöön ja laatuun liittyvät tulokset. Laatu voi liittyä myös yhteisöihin, esitysten merkitykseen ja voimaannuttavaan vaikutukseen yhteisöilleen. Tällaisia laatuun liittyviä ei-määrällisiä tuloksia on syytä korostaa.

RIITTÄVÄT TUOTANTORESURSSIT – kansainvälisen liikkuvuuden perusedellytys

Liikkuvuutta ja teatteria tulee tarkastella laajemmassa kehityksessä yhteydessä verkostomaiseen toimintaan, kentän moninaisuuteen ja uusiin esityskäytäntöihin. Lisäksi liikkuvuuden edistämiseksi tulee ottaa

huomioon live-tilanteessa tapahtuvan taidemuodon erityispiirteet. Liikkuvuuden edistämisen painopisteen tulisi kohdentua yhä enemmän jo esitysten kehittämisen- ja tuotantovaiheeseen.

Liikkuvuuden tukeminen edellyttää usein nopeata reagointia ja joustavia tukimuotoja. Keskeistä on mahdollistaa tekijöiden varhainen verkottuminen, joka mahdollistaa tuotannollisen yhteistyön ja yhteisen perusrahoituksen syntymisen. Yhteistuotantojen ja teatterikiertueiden ansiosta esitysten elinkaaret pidentyvät. Kaikki tämä on myös taloudelliselta kannalta järkevää.

Kansainvälisen liikkuvuuden edistäminen on pitkäjänteistä, esityksen koko tuotantoprosessin kattavaa toimintaa, neuvontaa ja tukea. Kansainvälisissä yhteistuotannoissa tai kiertue-esityksissä rahoitusta tulee olla mahdollisuus saada tuotannon eri vaiheissa tuotannon valmisteluun, varsinaiseen tuotantoon ja jälkihoitoon. Valmisteluun liittyvät ennakkosuunnittelu- ja verkostoitumismatkat. Keskeinen liikkuvuuden edellytys on asiantuntija- ja mentorointituki, jota taiteilijat, taidekollektiivit ja teatterit tarvitsevat kansainvälistyessään.

Kansainvälinen liikkuvuus perustuu yhteistyöhön, henkilökohtaisiin kontakteihin ja luottamukseen, joiden synnyttäminen ja ylläpitäminen edellyttävät aikaa ja resursseja. Ulkomaisten festivaalijohtajien, vierailunäyttämöiden johtajien, agenttien ja managereiden asiantuntijavierailut Suomeen tapahtuvat yleensä festivaalien, seminaarien ja työpajojen yhteydessä, mutta myös yksittäisille vierailijoille on mahdollista rakentaa kattava ohjelma heidän tarpeidensa mukaan. Vastavuoroisesti suomalaisten taiteilijoiden ja tuottajien ja agentuuriväen lähettäminen ulkomaille erilaisiin tapahtumiin, messuille, festivaaleille, kansainvälisten verkostojen kokouksiin, työpajoihin ja muihin tapaamisfoorumeihin luo perusedellytyksiä tekijöiden ja teosten liikkuvuudelle.

Tekijöiden ja teosten kansainvälinen kysyntä perustuu usein teosten tai tekijöiden maineeseen, tilaajan ennakkokäsityksiin ja kansainvälisiin kontakteihin, mutta ilman alan toimijoiden korkealaatuisia promomateriaaleja (verkkosivut, dvd-tietopaketit tai verkkolinkit teknisine tietoineen) liikkuvuustukiponnistelut jäävät vaillinaisiksi.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

Teatterin kansainvälistä liikkuvuutta mahdollistavia rahoitusmuotoja ja rakenteita tulee tarkastella kokonaisuutena. Kyse ei ensisijaisesti ole lisärahoituksen saamisesta vaan nykyisten resurssien uudelleen arvioinnissa ja sijoittamisessa. Kansainvälistymistä tukevaa rahoitusta ja rakenteita kehitettäessä tulee arvioida, milloin joustavuus ja nopea reagoivuus tukevat parhaiten toimintaa ja milloin alan kansainvälistymistä kannattaa kehittää pitempikestoisen hankerahoituksen turvin.

- 1) Luodaan teatterin ominaislaadun ja erityisluonteen huomioonottava joustava ja nopeaan reagointiin kykenevä liikkuvuusrahoituksen kokonaisuus. Tukea tulee olla mahdollista saada

kohdennetusti esityksen tuotantoprosessin ja tuotannon elinkaaren eri vaiheissa. Tässä TINFOlla on nykyistä keskeisempi rooli työnjaon ja yhteistyön koordinoijana ja neuvonta- ja mentoointituen antajana.

- 2) Nähdään festivaalit ja tuotantokeskukset tärkeänä osana kansainvälistä liikkuvuutta ja parannetaan niiden asemaa keskittämällä tukimuotoja kansainvälisten yhteistuotantojen kehittämiseksi. Kansainvälisillä festivaaleilla on yhä kasvava merkitys teosten ja tekijöiden tunnetuksi tekemisessä, promootiossa ja liikkuvuuden edistäjänä. Festivaalit ovat liikkuvuuden ja teatteriviennin kannalta keskeisiä yhteistyökumppaneita, joiden toimintaedellytysten parantaminen edistää myös liikkuvuutta.
- 3) Kehitetään esitysresidenssejä muuttamalla residenssitukimuotoja enemmän esittävien taiteiden erityispiirteet (työryhmien liikkuvuus, tuotantoajat) huomioiviksi.
- 4) Kehitetään agentuuritoimintaa, managerointia ja tuottajaosaamista, joilla on keskeinen merkitys liikkuvuuden mahdollistajana ja kansainvälisen yhteistyön kehittäjänä. Tärkeätä on myös lisätä tuottajien ja taiteilijoiden keskinäistä dialogia kotimaassa ja kansainvälisissä yhteistuotannoissa.
- 5) Jatketaan johdonmukaisesti – osin TEKIJÄ- ja KOKIJA-hankkeiden käynnistämisen – liikkuvuutta kotimaassa ja kansainvälisesti edistävän kiertueverkoston luomista, jotta siitä tulisi luonteva osa esitystuotantoja. Tarvitaan tukimuoto, jonka kautta vierailukutsun ulkomaille saneet teatterit ja teatteriryhmät saisivat pikaisen vastauksen esimerkiksi matkakustannusten saamiseksi, jos kutsujataho on valmis vastaamaan esimerkiksi vierailun paikallisista kustannuksista ja esityskorvauksista.
- 6) Luodaan erityisille yksittäisille, taiteellisesti merkittävillä esityksillä strategisten vierailuesitysten nopean toiminnan tuki, jonka Taiteen edistämiskeskus jakaa tapauskohtaisesti, kun esitys kutsutaan ulkomaille. Näin mahdollistetaan 1-2 tuettua esitysvierailua vuosittain kansainvälisesti merkittävillä festivaaleille tai vierailunäyttämöille. Vierailuiden yhteyteen TINFO pyrkii järjestämään laajempia suomalaisen teatterin esittelytilaisuuksia yhteistyössä esitysten tuottajien, ohjaajien ja vastaanottavien tahojen kanssa.
- 7) Lisätään käännösapurahoja ja tekstitystukea. Kieleen sidotun taidemuodon liikkuvuuden keskeinen edellytys liittyy korkeatasoisiin näytelmäkäännöksiin ja esitystekstityksiin.
- 8) Päivitetään vanhentuneita tukirakenteita ja luodaan uusia taiteilijälähtöisiä yhteistoimintamalleja. Tehdään yhteistyötä yli taiteen rajojen.

TINFO TEATTERIN LIKKUVUUDEN ASiantuntijana

Teatterin tiedotuskeskus (TINFO) on asiantuntijaorganisaatio, joka tukee teatterialan taiteilijoiden kansainvälistä liikkuvuutta (kansainvälistä verkostoitumista ja vaihtoa sekä teatterivientiä) pitkäjänteisesti, suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. TINFO tarjoaa viestintä- ja verkostoitumisapua ja luo edellytyksiä suomalaisille teatterialan taiteilijoille, teattereille ja ryhmille tulla kansainvälisten teatteripäättäjien ja -ostajien tietoisuuteen. TINFO edesauttaa tuotantoyhteistyö-, kiertue- ja esitysvierailusopimusten syntyä.

TINFO helpottaa tekijöiden kansainvälistä verkottumista järjestämällä asiantuntijaohjelmia ja -vierailuja ja päivittämällä kontaktitietokantoja. TINFO on edistänyt kansainvälistä tuottajaosaamista TAIVEX-vientivalmennus- ja työvaihto-ohjelmien kautta. TINFO toimii aktiivisesti yhteistyössä esittävien taiteiden muiden tiedotuskeskusten, muiden kotimaisten ja ulkomaisten asiantuntijoiden ja yhteistyökumppaniensa kanssa sekä Suomen kulttuuri-instituuttien ja Suomen ulkomailla toimivien lähetystöjen kanssa.

TINFO edistää liikkuvuutta myös erityisillä, vuosittain sovittavilla kumppanuushankkeilla. TINFO ottaa vastaan ehdotuksia teatterialan liikkuvuutta kehittävästä hankkeista, joissa TINFO:n toivotaan tuottavan lisäarvoa päätuottajan toteuttamalle festivaalille, kansainväliselle yhteistuotannolle, katselmukselle tai koulutustilaisuudelle. TINFO satsaa yhteisiin hankkeisiin omia työresurssejaan ja asiantuntijuuttaan, johon kuuluu muun muassa suomalaisen teatterin ja sen tekijöiden esittely eri kielillä. Yhteistyön muotoina voivat olla katselmusten järjestämiset, koulutus, neuvonta ja mentorointi, painettujen, lähinnä englanninkielisten nelivärijulkaisujen toimittamiset, seminaarijärjestelyihin osallistuminen ja muut kansainväliseen liikkuvuuteen liittyvät tehtävät.

Kumppanuushanke-ehdotuksia voivat lähettää teatterit, teatteriryhmät ja teatterialan yhdistykset, järjestöt, yritykset ja muut yhteisöt. Etusijalla ovat hanke-ehdotukset, joissa päätuottaja on jo neuvotellut useampia kansainvälisiä toimijoita (muun muassa Suomen kulttuuri-instituutit ja edustustot ulkomailla) mukaan hankkeeseen.

TINFO-viestinnän eri kielillä tuottamat julkaisut, uutiskirjeet ja teatteritilastot ovat kaikkien alan toimijoiden käytettävissä verkkoversioina. TINFO:n kasvavaan palvelutuotevalikoimaan on tulossa muun muassa kansainvälisen liikkuvuuden TINFO-huoltopiste, joka tarjoaa neuvontaa yksittäisille teatteritaiteilijoille, mentorointia tuottajille ja festivaalijohtajille sekä pidemmän aikavälin valmennusta teatteriyhteisöille ja taidekollektiiveille, jotka ovat kansainvälistämässä toimintaansa.

EHDOTUKSIA TINFON MYÖNTÄMISTÄ TUKIMUODOISTA

Tavoitteena on, että Teatterin tiedotuskeskus TINFO saa mahdollisuuden myöntää avustuksia näytelmien kääntämisen lisäksi myös muun kansainvälisen liikkuvuuden edistämiseen. TINFO:n kautta voitaisiin jakaa kansainvälisen teatteriyhteistyön, viennin ja vaihdon hankkeiden tuki ja teatterialan matka-apurahat. TINFO:n myöntämät tuen muodot olisivat seuraavat:

- 1) Verkostoitumis- ja matka-apuraha (tuki verkostoitumismatkoihin, festivaaleille, messuille, seminaareihin, työpajoihin tms. osallistumiseen)
- 2) Kiertuetuki ulkomailla järjestettävään laajaan esitystapahtumaan, jonka tuottavat festivaali- ja tuotantokeskusverkot ja -ketjut (esimerkiksi Freischwimmer-ketju)
- 3) Näytelmän käännösapuraha kääntäjille (on jo nyt TINFOssa)
- 4) Esitysten tekstitystuki (käännökset suomesta vieraalle kielelle)

Juha Jokela ohjaa näytelmäänsä Mobile Horror (Intercity Helsinki festival, Sesto Fiorentino, Italia 2011)

Kaikkien edellä lueteltujen toimenpide-ehdotusten lisäksi, tueksi ja toteuttamiseksi TINFO tuottaa koko ajan materiaalia kansainvälisen liikkuvuuden tieto-aidon ja sujuvuuden lisäämiseksi. TINFO:n verkkosivuilleen (www.tinfo.fi) valmistama suomen- ja ruotsinkielinen liikkuvuuden työkalupakki tarjoaa ulkomaille kutsutuille teattereille ja teatterintekijöille käytännön esimerkkejä, budjettipohjia ja promomateriaali- ja sopimusmalleja kansainväliseen teatteriyhteistyöhön. Teatteriväki saa vinkkejä myös matkustamiseen, rahtikuljetuksiin ja tullauskäytäntöihin. Yksittäistä taiteilijaa ohjataan ulkomailla työskentelyn verotus- ja sosiaaliturva-asioissa.

UUSIA TOIMINTAMUOTOJA JA ESIMERKKEJÄ MUUALTA

Visuaalisten taiteiden kansainvälisen yhteistyön ja viennin organisointia koskevassa selvityksessä (OKM:n työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:4) todetaan, että ”tulevaisuudessa olisi tarvetta jonkinasteiseen kulttuurin eri taiteen alojen kansainvälisen toiminnan ja viennin kokoamiseen”. Erityisesti olisi syytä tarkastella, voitaisiinko taloushallinnon, markkinoinnin ja tiedotuksen tehtäviä hoitaa yhteisen ”palvelukustyyppisen organisoitumisen” kautta.

Selvityksessä ehdotetaan, että tulevan kulttuuriviennin kehittämisohjelman valmisteluvaiheessa käynnistettäisiin ”tarkastelu miten eri taiteenalojen kansainvälisen yhteistyön ja kulttuuriviennin kokoaminen laajemmaksi organisaatioksi olisi järkevää ja mahdollista tehdä.” Tämänkaltaisia tulevaisuudensuunnitelmia ja mahdollisia selvityksiä tehtäessä on samanaikaisesti tärkeää varmistaa eri taiteenalojen liikkuvuuden erityiskysymyksiä koskeva asiantuntemus. Teatterin, tanssin ja sirkuksen tiedotuskeskukset tekevät jo säännöllistä yhteistyötä kansainvälisillä kentillä.

Esimerkkeinä hyvin toimivista rahoitus- ja tukimalleista ovat Pohjoismaisen kulttuuripisteen (Kulturkontakt Nord) liikkuvuusohjelmat, jotka jakaantuvat liikkuvuustukeen, verkostotukeen ja taiteilijaresidenssiohjelmiin sekä tuotantotukeen (jossa rahoitusta on mahdollisuus saada hankkeen eri vaiheisiin) ja osaaamisen kehittämiseen. Danish Arts Council ja Performing Arts Hub Norway ovat luoneet tukimuodot, joiden turvin ulkomaille kutsutut ryhmät saadaan nopealla päätöksenteolla liikkeelle. Viron ulkoministeriö ja suurlähetystöt eri maissa (mm. Suomessa) tukevat säännöllisesti virolaisteattereiden ulkomaan vierailuita.

Englantilainen ArtsAdmin-tuotantokeskus on jo kolmenkymmenen vuoden ajan tukenut yksittäisiä tuotantoja tekemällä teatteri- ja taiteilijaryhmien kanssa yhteistuotantosopimuksia. Julkisen sektorin Arts Councilin myöntämän noin 50 prosentin perusrahoituksen turvin ArtsAdmin on sparrannut vuosittain noin 15 tuotantoa niiden ideointivaiheesta alkaen. Lisäksi ArtsAdmin neuvoo vuosittain noin 20 taiteilijaa tai ryhmää esitysten myynnissä, markkinoinnissa ja kiertuetoiminnassa kotimaassa ja kansainvälisillä markkinoilla. Vastaavan toimintamuodon soveltamista Suomeen kannattaa tutkia.

TINFO on jo nyt teatterin ja esitystaiteen kansainvälinen tiedotus- ja neuvontapiste, joka tulevaisuudessa osallistuu yhä enemmän teatterialan kansainväliseen toimintaan ja kehittämiseen koko sen kattavuudessa aina vastavalmistuneiden taiteilijoiden ja tuottajien tukemisesta asiantuntija-ajatustenvaihtoon kokeneimpien konkareiden kumppanina Suomessa ja ulkomailla. Pohja on valettu, tiilet tuotu pihaan, alkaen yhteinen rakentaminen.